

עירובין פה

משה שווערד

1. חידושי הרשב"א מסכת עירובין דף פה עמוד א

וזיו כל שהוא דקאמר, יש לי לומר דדוקא כל שהוא קאמר כלומר שאין בו ארבעה על ארבעה הא בשיש בו ארבעה על ארבעה הרי הוא כחלון גופיה דאף הוא רשות היחיד הוא... ורב יהודה זידיה אמר אפילו קניא. אסיקנא דרב יהודה טעמא דשמואל אתא לאשמועינן דלאו דוקא זיו אלא אפי' קניא דאפילו בקניא איכא היכירא, והא דאצטריך רב יהודה לאשמועינן אע"ג דשמואל גופיה אמר זיו כל שהוא, משום דאיכא כל שהוא דלאו דוקא אלא לאפוקי משיעורא רבה וכאותה שאמרו בפ' חלון מאי כל שהוא טפח, והכא נמי הוה אמינא דכל שהוא טפח ולאפוקי זיו ארבעה, קמ"ל דכל שהוא אפילו קניא כנ"ל:

2. חידושי הרישב"א מסכת עירובין דף פה עמוד א

וזיו כל שהוא דקאמר שמואל, יש אומרים דלאו דוקא דכל שכן אם הוא גדול יותר דהוי היכירא טפי וכן נראה מלשון רש"י ז"ל, ויש שפירשו דדוקא נקט זיו כל שהוא דאילו יש בו רחב ד' הרי הוא כחלון עצמו וכאילו מוציא מרשות שניהם לרשות היחיד וליכא היכירא, ודיקא נמי דלא קאמר מוציא ממנו אפי' זיו כל שהוא.

ורב יהודה אמר אפילו קניא. וא"ת ומה הוסיף רב יהודה בזה על דברי שמואל, תירץ מורי הרשב"א דאנן דילמא הוה ס"ד דזיו כל שהוא היינו שיש בו טפח דחשיב קצת ועביד היכירא וכאותה שאמרו בפרק חלון (פ' א') וכמה כל שהוא, קמ"ל דאפילו קניא בעלמא וכל שהוא ממש קאמר, ואינו מחזור בעיני דכיון דשינה לשונו מזיו לקניא משמע שהשוני הוא בגופם ולא בשעורם, לכך נראה לי דזיו כל שהוא משמע דבר קבוע כעין סתם זיו, ור' יהודה פי' אפילו קניא שנתנו שם עראי לפי שעה כסתם קניא.

3. תוספות מסכת עירובין דף פה עמוד א

דילמא כדרב פפא - בכומתא וסודרא מעיקרא סלקא דעתיה דאיירי במשאות כבדים דאיתן איז רגילין להתקרב לכתנים /לכתלים/ דמשתמשין בגג ע"י זריקה כגון אותם שמפשילין משאות במקלות על כתפיהם וכשרוצים לכתף מכתפים על הגג ויש הפסק ד' מן האויר ולגג ומשני בכומתא וסודרא שהוא דבר קל ורגילין להתקרב לכותל ולא הוי דרך אויר.

4. יד בנימין

שם בגמ', שני צמים וג' חורבות ציניהם זה משתמש בסמוך שלו ע"י זריקה וכו', פי' כל צית שרי להשתמש בהחורבה הסמוכה לו ושרי להשתמש בכל שטח חורבתו לא רק סמוך לחלונו, וזה נמי מצוה צמה שאמר זה משתמש ע"י "זריקה" כלומר בכל שטח החורבה שאינו יכול להגיע שם אלא ע"י זריקה דאילו סמוך לחלונו הרי יכול להשתמש בלא זריקה אלא בשלשול. (ויעוי' בלשון רש"י ז"ל).

וב"ב ז"ל דעיקר ההיתר הוא רק ע"י זריקה אבל להשתמש ממש בחורבה כגון להוריד מציטו הכלים להחורבה ולהשתמש שם אסור ללא הותר ההשתמשות אלא ע"י זריקה, שהרי מצוה מרש"י ז"ל כאן (ד"ה זה משתמש) וכן לקמן ע"כ (ד"ה לא דעבידא כחצובה) דמה ללא מיקרי החורבה פרוצה למקום האסור (דהיינו פרוצה

לאמצעי) היינו משום דאין לו השתמשות גמורה בהחורבה שלו אלא ע"י זריקה או ע"י שלשול בסמוך לחלונו, וא"כ לא שייך שנמיר לו בהחורבה יותר מזריקה או שלשול.

5. תוספות מסכת עירובין דף פה עמוד א

שני בתים ושולש חורבות ביניהם - פירש בקונטרס שאין לחורבות בעלים אלא בני הבתים האלה משמע **דסבר דאם יש להם בעלים דאוסרין אותם הבעלים על בני הבתים אע"ג דאינם אוסרין את החצר ואת המבוי שפתוחין להם דקי"ל כרבי יהודה דבית התבן אינו אוסר** ובפירקין נמי פסקינן כר"ש דאמר דירה בלא בעלים לא שמה דירה מכל מקום בתוכה מיהא אסור לטלטל ובסוף הדר (לעיל דף עד.) פירש כן בהדיא גבי דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה פירש והרי רשות אחרת היא שיש לה בעלים ובמבוי לא נשתתפה שאינה אוסרת כדתניא לעיל אינה אוסרת אלא מקום דירה בלבד דהיינו מקום פיתא או מקום לינה והא דשרינן הכא להשתמש בסמוך לו אע"ג שיש לחבירו כמו כן חלק בה אינו אוסר על זה כיון שגם לזה יש חלק בה דשניהם שותפים בשלשתן ואינם אוסרין זה על זה את הסמוכים כיון דהוי לזה תשמישו בנחת ולחבירו בקשה ובשתי גוזזטראות דסוף פרקין עשו לתחתונה סילקו נפשייהו מעליונה ואין אוסרין את העליונה אף על פי שעשו אותה בשותפות ויש להם חלק בה **ואין נראה לר"י לעשות דירה בלא בעלים דירה לחצאין לאסור לטלטל בתוכו ואור"י דהא דאמרינן בסוף הדר דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה מיירי בחורבה הפתוחה לבית ומיירי שאותו בית פתוח לצד אחר ואינו רגיל במבוי ולכך אין המבוי נותר בלחי וקורה משום בית אלא משום חורבה** ומיירי שפיר הכא בחורבות שיש להם בעלים וכיון דלא דיירי בהו לא אסרי.

6. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף פה עמוד א

והא דקאמר שני בתים ושולש חורבות ביניהם מיירי כשאין הבתים פתוחים שם אלא שמשמשין בהן מן הבתים האלו דרך חלונות, ופירש רש"י ז"ל כי החורבות האלו מחיצותיהן פרוצות זו לזו ואין בהם דיוורין ואין להם בעלים אלא בני הבתים האלה שמשמשין בהם דרך חלונות, ודקדקו בתוספות כי נראה מדבריו שאילו היה להם בעלים היה אסור לאלו להשתמש בהם בשבת כלל כשם שאסור להוציא מרשות חבירו לרשותו כל זמן שלא עירבו, דאע"ג דחורבה אינה אוסרת דגריעא מבית התבן דקי"ל שאינו אוסר, מ"מ אסורה היא.

ויש מביאין ראיה לדברי רש"י ז"ל דהא קי"ל שאפילו הלך לשבות אצל בתו בעיר אינו אוסר ולא מסתברא שתהא ביתו מותרת להם, אלמא פעמים אינו אוסר מפני שאין בה דיוורין ואעפ"כ היא אסורה, וזו אינה ראיה דהתם נמי דילמא כשם שאינו אוסר קאמר כך אין ביתו אסורה כיון שאין בה דיוורין היום, ועוד הביאו ראיה מדאמרינן פרק הדר (לעיל ס"ב ב) דלר' מאיר אע"ג דגוי כי ליתיה אינו אוסר ביתו אסור להוציא ולהכניס, וגם זו אינה ראיה דההיא אליבא דר' מאיר דס"ל דדירה בלא בעלים שמה דירה אלא דבגוי הקילו היכא דליתיה מפני שהוא כדיר של בהמה שלא יאסור וביתו אסורה דסוף סוף דירה הוא, אבל אנן דקי"ל כר' יוסי ור' שמעון דדירה בלא בעלים לא שמה דירה כשם שאינו אוסר כך אינה אסורה בין בגוי בין בישראל, ועוד הביאו ראיה מדאמרינן בפרק הדר (לעיל ע"ד א) גבי מבוי ורבי יוחנן אמר אפילו בית וחורבה ושקלינן וטרינן עליה ואמרינן דרבי יוחנן לא גזר דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה מפני השיתוף, דאלמא אסור להכניס ולהוציא כלי ביתו לחורבתו של חבירו, וזו ראיה מחוורת אבל ר"י ז"ל דחה אותה דהתם בשיש לבעל החורבה בית סמוך לה והוא משתמש בה ולפיכך היא אסורה, וא"ת וא"כ תיפוק לי שמכשירין המבוי בלחי וקורה משום אותו בית והיינו דשמואל דאמר אפילו בית אחד וחצר אחת, י"ל בשהיתה בית פתוח למבוי אחר ואינו רגיל לצאת ולבוא בפתח שבחורבה, ולעולם חורבה בעלמא וכן כל (בית שאין בו דיוורין כשם) שאינו אוסר בחצר או במבוי מפני שאין בו דירה כך אינו אסור להם שלא אסרו חכמים עליו אלא רשות חבירו שיש בו דירה, ובירושלמי יש בכאן קצת סיוע לסברא זו של ר"י ז"ל דבכלל ההיא דפרק הדר דגמ' דילן נדחקת מאד לפירושו ר"י ז"ל, ויש מקשים על דברי רש"י ז"ל מדאמרינן בשלהי פרק הדר עשרה בתים זו לפני זו מוזו אינו אוסר (ואינו) ונתן את עירובו אלא הפנימי בלבד ואיך הוה להו כבית שער שאינו אוסר וע"י עירוב הפנימי משתמשין בשאר הבתים דאלמא כשם שאין בית שער אוסר כך אינו אסור להם, ולא קושיא היא כלל דשאני התם (דחשיב כמן) שנתנו כולם בעירובו של פנימי כיון שהם לו כבית שער.

7. חידושי הרשב"א מסכת עירובין דף פה עמוד א

ואסיקנא דטעמא דשמואל משום דסבירא ליה דאדם אוסר על חבירו דרך אויר, ורב פליג עליה וס"ל דאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר ואפילו זיו ואפילו קנה לא צריך, וקשיא לי והא אע"פ שמופלגת מכותל זה בארבעה ומכותל זה בארבעה ושניהם משתמשים בה דרך זריקה ליסרו אהדיי לכ"ע דהא כותל שבין שתי חצרות גבוה עשרה ורחב ארבעה שניהן אוסרין בו ואע"פ שאין משתמשין בו אלא דרך זריקה, וי"ל דשאני התם דכיון שהדיוורין פתוחין שם ואויר הצרם ממש הוא ששולט בו בכי הא לכ"ע אסור, וא"ת א"כ מאי קא מקשה לרב מההיא דמי שיש לו שני בתים בשני צידי רה"ר דלמא שאני התם דבני רה"ר מהלכין ממש בתוך הרשות, וי"ל דהתם נמי כיון שאין להם לבני רה"ר רשות להניח חפציהם בתוך הרשות הרי זה כתשמיש אויר בלבד, ומיהו אכתי קשיא לי דהא גבי אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו קתני בד"א בסמוכה אבל במופלגת לחצר לא ואמרי' עלה לעיל מאי לחצר אילימא לחצר ממש דהיתירא לזה בזריקה ולזה בזריקה הוא אלא לחצר דאיסור אלמא מלתא פשיטא הוא לכולהו דאע"ג דמופלגת מן המרפסת ארבעה אפ"ה בני מרפסת אוסרין על בני החצר דרך אויר, וראיתי בתוס' למעלה גבי ההיא דמאי לחצר דההוא הכי נמי מסתברא דאמרי' התם היינו דוקא אליבא דשמואל גופיה משום דס"ל דאדם אוסר על חבירו דרך אויר אבל לרב דאמר אין אדם אוסר דרך אויר ליכא למימר הכי נמי מסתברא דלדידיה ודאי לחצר דוקא מותרין ולמרפסת אסורין, ועוד יש לי לומר דההוא הכי נמי מסתברא אפילו לרב איתיה ושאינה התם דאנתו תל ואנתו עמוד משותף ממש בין החצר והמרפסת דאי לא אסרי ליה בני מרפסת על בני חצר וכדאמרי' בשלהי פירקין יש דין גזל בשבת כיצד חורבה מחזיר לבעלים כלומר ואין האחרים המשתמשין בחורבה אוסרין אותה בתשמישם על בעל החורבה, אלא ודאי הכא בשעשו

בשותפות ומשתמשין הן בחול מן החצר לעמוד והלכך לאו תשמיש אויר בלחוד הוא אלא תשמיש גמור וכמו שדחו אותה דגג סמוך לרה"ר דלמא כרב פפא דאמר כשרבים מכתפין עליו בכומתא וסודרא:

8. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף פה עמוד ב

שאני הכא וכו'. וא"ת ורב למה הוא מתיר בלא היכירא דלא אשכחן ליה כי האי סברא בריש פרק חלון [דסבירא ליה התם] דרב דימי ברשויות דאורייתא אבל ברשויות דרבנן חכמים עשו חיזוק, י"ל דרב סבר דתשמיש אויר גריע טובא ולא חשיב תשמיש כלל ולא בעי היכירא וחיזוק.

9. תוספות מסכת עירובין דף פה עמוד ב

ומי אמר רב הכי - פ"י דאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר והא אתמר שני בתים כו' וקס"ד טעמא דאוסר לזרוק משום דסגי באויר רה"ר למעלה מעשרה וקאמר דאוסר עליו אוירן של בני רה"ר אף על פי שאין להם כאן תשמיש וכן פ"י בקונטרס ומדשמואל אדשמואל לא מצי למיפרך דאין תשמיש דאור הכא חשיב כהיא דלעיל אבל לרב פריך מכל שכן ורש"י פירש דלא פריך שמואל אדשמואל משום דברשויות דאורייתא מודה.

10. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף פה עמוד ב

שאני הכא וכו'. וא"ת ורב למה הוא מתיר בלא היכירא דלא אשכחן ליה כי האי סברא בריש פרק חלון [דסבירא ליה התם] דרב דימי ברשויות דאורייתא אבל ברשויות דרבנן חכמים עשו חיזוק, י"ל דרב סבר דתשמיש אויר גריע טובא ולא חשיב תשמיש כלל ולא בעי היכירא וחיזוק.

11. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף פה עמוד ב

ומי אמר רב שאין אדם אוסר לחבירו דרך אויר והא איתמר וכו'. פ"י ושניהם לאדם אחד, רב אמר אסור לזרוק מזו לזו. פ"י והשתא משמע לן דכיון דמרשותו לרשות שלו הוא זורק ודרך מקום פטור שהוא למעלה מעשרה לרשות הרבים על כרחין ליכא טעמא למיסר אלא משום דאור רשות הרבים שולט ביניהם כי בני רשות הרבים משתמשין באותו אויר לפעמים ואוסרין אותו עליו וכאילו זורק בדרך חצר המשותפת, ומשום הכי פרכינן מינה לרב בכל דכן דכיון דתשמיש אויר כזה אוסר עליו כל שכן תשמיש אויר דלעיל דחשיב טפי, והיינו דלא פרכינן מינה דשמואל אדשמואל דלעיל אסר והכא שרי.

12. רש"י מסכת עירובין דף פה עמוד ב

דמידלי חד ומיתתי חד - אחד גבוה ואחד נמוך, שמא יזרוק מן הנמוך לגבוה ולא יגיע, ויפול לרשות הרבים, ולשמואל דאמר מותר - לא קשיא דידיה אדידיה, דאמר: אדם אוסר על חבירו דרך אויר דהא אמרינן: ברשויות דאורייתא שמואל מודי.

13. ספר יד בנימין

במשנה הנותן את עירובו צבית שער וכו', פ"י
צבית שער אע"פ שיש לה ד' מחיצות
מ"מ כיון שרבים עוברים לצתיהם דרך שם שוב
אין עלי' תורת צבית אלא תורת חצר, הלכך אם
הניח שם עירובי חלירות אינו עירוב כיון שעירובי
חלירות דינו להיות מונח צבית, וכן הדר שם
אינו אוסר כיון דלאו דירה הוא - מפ"י הר"ר
יונתן ז"ל, ויעוי' בשעה"ל סי' ש"ע אות ג',
וע"ע מה שנתבאר בגמ'.

14. רש"י מסכת סוכה דף ג עמוד ב

הכי גרסינן: אין מערבין ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב דלא חזי לדירה עירובי חצירות אין מניחים בו אבל שיתופי מבואות מניחין בו כו' דלא חזי לדירה - וטעמא דעירובא מפרש בעירובין (מט, א) משום דירה, דבית שנותנין בו הפת של עירוב הוי כאילו כולן דרין בתוכו, ונמצאת כל החצר משתמשת לבית אחד, הלכך, בית דראוי לדירה בעינן, ופת נמי אינו צריך ליתן, כיון דלא מיקרי דירה - אין הדר בו אוסר על בני חצר, שאין רשותו כלום.

15. חידושי הרישב"א מסכת סוכה דף ג עמוד ב

והוינן בה עירובי חצרות בחצר מי מנטר. פי' דעירובי חצרות שהוא להכשיר הבתים ולעשותם כולם כאלו דרים בבית אחד בעינן מקום המשתמר לגמרי אליהם וראוי לדירה כעין בית, אבל שתופי מבואות שהוא להכשיר החצרות כל היכא דמנחי ליה באתרא דמנטר קצת כעין חצר אע"ג דלא חזי לדירה בהכי סגי.

16. שו"ת מהרי"ל החדשות סימן לח

על מה אנו סומכים להניח העירוב [בבית הכנסת] ואין ראוי לפיתא או ללינה משום איסור ב"ה. ... טוביינא דחכימי מהר"א כ"ץ שי', על דבר העירוב שנותנים בב"ה וקאמייתי מר ראייה מכח דסומכים על שיתוף במקום עירוב. מטיבותא דמר בזה אין מיושב. דמאן לימא דעירוב דידן שתוף חשיב, אדרבא עירוב חשיב דכולהו מבואות דידן חצירות נינהו דאין בתים וחצירות פתוחים לתוכה אלא בתים לחוד, אלא דארכו יותר על רחבו ודין מבוי יש להן ואע"פ שאין בתים וחצירות פתוחים לתוכו משום דלדידן אין לן ר"ה גמור' חשיב כמ' ראו מרם כמו חצר לדירה, ומאן דלא סמיך אה' מחמיר ב' פסין משהו, וכן מנהג הקהילות ב' פסין א"צריג ובמקום שיש ליהודי' מגרש בפני עצמו בדלתות נעולות אין לך חצר גדול מזה ואפ"ה נותנין העירוב בב"ה. ועיקר טעמא דעירוב חצירות משום דמערב בה הבתים כאלו כלם דיירי בבית זה למ"ד משום דירה או למ"ד משום קניין וחצירות משועבדים לבית זה אבל שיתוף מבואות לערב בה אויר החצירות הפתוחות למבוי ולהכי סגי ל' באויר. ואפי' לפי סברת', ב"ה לא דמי לחצר דאין ראוי לא למקום פיתא ולא למקום לינה כלל כמו שכתבתי משום איסור ב"ה וגרע אפי' מבית שאין בו ד ובנואיישט"ט היה תלוי העירוב בחדר מורי וזימנין טובא אישתעי לן מ"ו מה נשתנה מבשאר קהילות דתלי בב"ה, ואמר שמקדם היה ג"כ תלוי שם בב"ה, עד שבא לשם הר"ר זלמן כהן ת"י, ן מבבוערק אחרי הגזירות, וגמגם על זה באומרו דלא הוה מקום פיתא ולא מקום לינה וקיבל מה"ר יונה וסילקו ותלאו בחדרו. וכן נוהג מ"ו אחריו. ואומר מ"ו שהית' זאת מאד [קשה] בעיניו דמשתכח תורת עירוב כשאין רואים אותו תמיד בב"ה. ואומר שנראה לו ליישב המנהג ולתרץ קושית הררז"ך אלא שלא מלאו לבו לעשות נגד (דכו') [דבריי] אחיו מה"ר יונה ז"ל אבל היה חפץ שאחד מתלמידיו היה מחזירו לב"ה כגון מורי חמי ז"ל או הקשיז מהר"א ז"ל. ולא שמעו אליו כי לא ידעו טעמ' בדבריה וגם הוא לא הגיד סברותיו ונפל פיתא בבירי. אבל מצאתי תשובת מהר"ייט וגם הוא לא הגיד סברותיו שיישב קושיא דלעיל ואספכ אי' בידי

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שסן

הגה: והמנהג בזמן הזה להניח העירוב בבית הכנסת, וכן נהגו הקדמונים. * (כט) ונראה לי הטעם, דעירובין שלנו יש להם דין שיתוף ואין צריך להניח בבית דירה. וע' לקמן סי' שפ"ו ושפ"ז.

18. משנה ברורה סימן שסו

(כט) ונ"ל הטעם וכו' - ר"ל אע"פ שבהכ"נ אינו ראוי לדירה מפני קדושתו שהרי הדירה הוא מקום האכילה ואסור לאכול בביהכ"נ אם לא הלומדים שם כמ"ש בסימן קנ"א מ"מ יש לקיים המנהג כמו שמסיים שעירובין שלנו יש להם דין שיתופי מבואות דהיינו שכל החצרות והבתים שבמבוי משתתפין יחד בעירוב זה ושיתופי מבואות א"צ להניחו כלל בבית דירה רק שיהא במקום המשתמר לבד כמ"ש בסימן שפ"ו:

19. רש"י מסכת עירובין דף פה עמוד ב

אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית - שיש לבעל הבית מקום בדירתו של זה שנותן שם כליו להצניע.

20. ספר יד בנימין

שם במשנה ר' יהודה אומר אם יש תפיקת
 יד של צעה"צ אינו אוסר עליו,
 פי' צעה"צ שיש לו נחיס בחצר והשכירן או
 השאלין לאחרים, אם יש לצעה"צ תפיקת יד
 בהם להניח שם כליו, אינם אוסרין עליו לפי
 שנעשו כולם כאורחים אלנו, (כיון שלא סילק
 עצמו לגמרי מנחיס אלנו), כ"ה הלשון בשו"ע
 סי' ש"ע סעי' ב', ומיירי דוקא כשהניח שם
 ממש כליו אבל ציט לו רשות להניח שם כליו
 לחוד לא מהני וכמש"כ במשנ"צ ובשעה"צ בשם
 הרשב"א והאחרונים דלא כהפמ"ג.

ובדוקי לה בגמ' בכלים שאינם ניטלין בשבת אבל
 בכלים הנטלין בשבת לא מהני, והטעם
 פירש"י ז"ל משום דאי בעי שקיל ושדי ל' לצראי
 ולא מיקרי תפיקת יד, [ובפשטות נראה בכוונת
 רש"י דקאי על הצעה"צ עצמו דמכיון שיכול
 להוציא כליו משם בשבת לא מיקרי תפיקת יד

אבל לא שהשואל או השוכר יכול לסלקו משם
 שהרי רש"י ז"ל פי' להדיא שיש לצעה"צ מקום
 בדירתו של זה משמע שיש לו שם רשות להניח
 שם כליו.

21. ספר יד בנימין

והנה צהאי דינא דאם יש תפיקת יד של צעה"צ
 אינו אוסר, יעוי' צפי' הר"ר יונתן ז"ל
 שהציא דהני מילי בזמן שאין עמהן דיוורין אחרים
 בחצר (אלא רק הצעה"צ והשוכר), אבל אם יש
 שם דיוורין אחרים ומוליכין עירובין אלל אחרים
 כריכין עירוב צכל א' וא' מגו דאסרי הני אסרי
 נמי הני כו', והוצא צרמ"א שם בשם י"א ועיי"ש
 צמשנ"צ. (וע"ע תויו"ט).

22. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שע סעיף ב

בעל הבית שיש לו הרבה בתים בחצר * (ז) והשאלין, או השכירן, לאחרים ויש לו בכל אחד מהם דברים
 שאינם ניטלים בשבת (ח) ג מחמת כבודו, או מחמת איסור, שהם דברים (ט) שאסור לטלטלם אפילו לצורך
 מקומן, אין הדברים בהם אוסרים עליו, לפי (י) שנעשו כולם כאורחים (יא) אצלו ולפיכך גם הם מותרים
 להוציא מבתיהם לחצר אע"פ שלא נתנו עירוב. (יב) ואם אין הבתים שלו, לא קנויות ולא שכורות, אע"פ שיש
 לו בהם דברים שאסור לטלטלם, אוסרים זה על זה. הגה: ד ויש אומרים (יג) דכל זה כשאין דיוורין בחצר

אלא הם, אבל כשיש דיורים אחרים ה ומוליכים עירובין אצלן, <א> צריכין כל אחד לערב (הר"ר יהונתן פרק כיצד משתתפין)...

23. משנה ברורה סימן תכד:ב

ואם נזכר וכו'... וכתב עוד המג"א בס"י תי"ט דאם התפלל ערבית שלאחר ר"ח אפילו התפלל מבעוד יום שוב אינו מזכיר אח"כ בבהמ"ז של ר"ח שהרי עשאו חול בתפלתו אבל אם הוא לא התפלל אע"פ שהצבור כבר התפללו אינו נמשך אחריהם וצריך להזכיר ר"ח בבהמ"ז בד"א שאינו נמשך אחרי הקהל אלא במקום שכבר התחיל לאכול מקודם אבל אם התחיל לאכול אחר שהתפללו הקהל מעריב אפילו התפללו מבעוד יום אינו מזכיר של ר"ח בבהמ"ז. וכ"ז בשהתפלל עכ"פ מנחה אבל אם לא התפלל עדיין מנחה אפילו מתחיל לאכול אחר תפלת מעריב של הקהל נמי צריך להזכיר של ר"ח בבהמ"ז דליכא למימר שימשך אחר הקהל שהרי ע"כ ר"ח הוא אצלו שהרי לא התפלל עדיין מנחה וצריך ע"כ להזכיר ר"ח בתפלת המנחה. וה"ה איפכא אם הקהל התפללו בערב ר"ח מעריב מבעוד יום והתחיל לאכול אחר ערבית אע"פ שהוא לא התפלל ערבית אע"כ מזכיר של ר"ח דנמשך אחרי הקהל מיהו אם הוא לא התפלל מנחה עדיין אינו מזכיר של ר"ח כיון שעתיד להתפלל מנחה של חול כ"ז כתב המ"א והעתיקהו [א] האחרונים לדינא:

24. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קמא

בענין כלי שוכר אם נחשב תפיסת יד למשכיר לענין טלטול בשבת י"ב טבת תש"ח. מע"כ ידידי הר"ר חיים וועג שליט"א שלום וברכה.

הנה מה שרוצה כתר"ה לומר שצריך שיהיה לו רשות להניח בפנה מיוחדת איזה כלי שירצה היום זו ומחר אחרת ולכן במקום תנור הגעז שאין ביכלתו להניח במקומו כלי אחר לא נחשב תפיסת יד. הנה פשוט וברור שאף אם יש לו רשות להניח רק דבר אחד כגון יתד של מחרישה לבד נמי הוא תפיסת יד. דהא לרש"י לפשטות לשונו בעירובין דף פ"ו שכתב בניטל בשבת אינו תפ"י דאי בעי שקיל ושדי ליה לבראי איירי שאין למשכיר רשות כלל להניח שם רק שהניח שם בעצמו ויש רשות לשוכר להשליכם לחוץ נמי מותר אם לא יוכל להשליכם מצד הכובד או מצד מוקצה וכדמפרשי כן הב"ח והק"נ בכונתו...

אך בכלל אין דבר זה נוגע לחדושי שאמרתי שגם דברים השכורים נחשב תפ"י למשכיר דאף אם צריך רשות הא יש למשכיר רשות שהשוכר מוכרח להחזיק חפץ השכור של המשכיר מדין שומר ככל שוכר והכא לא יכול השוכר לחזור בו משכירתו דהא משלם לו בעד זה יותר ובודאי מחוייב להחזיקו כל הזמן שהתנו ואף שודאי רשאי שלא להשתמש ולהחזירו אך שישלם לו השכירות מ"מ כ"ז שלא החזיר מחוייב לשומרו כל ימי השכירות ואין רשאי להשליכו לחוץ כי רשות הנפקד קנוי למפקיד אף ברשות שוכר למשכיר שג"כ הוא מד' שומרין. ואף אם דבדינא דמלכותא ומנהג העיר פטור בגנבה ואבדה והוא בסתם כשכר ע"ד כך נמי הוא כשוכר שהתנה להיות פטור מגו"א שמ"מ הוא שומר למשכיר לענין הרשות שמחוייב להחזיקו בביתו וזה פשוט.

והסחורה ומיני פרקמטיא שכתבו הראשונים כוונתם לזה שהיה מוקצה וברמב"ם וטור וש"ע הוזכר כלים ואף יתד של מחרישה שאמר רבב"ח בגמ' אפשר שהשאלו לו ואין כאן דיוק כלל. ולשון להצניעו שכתב הרע"ב וכן הוא ברש"י הוא פשוט שהשייכות לבעה"ב הוא זה שמצניע שם ושומר שם חפצו השכור כדבארתי שהשוכר משועבד ליתן לו מקום ואינו רשאי להשליכו לחוץ כשלא משתמש בו. ואיני יודע למה דייק יותר מרע"ב הא גם ברש"י איתא לשון זה ולא הוקשה לו עלי ופשוט שאינו כלום.

ומש"כ כתר"ה שתפ"י הוא דוקא שיש לו רשות לבא בעצמו בלא רשות השוכר, זה ודאי אינו כלום דאף אם יש לו רשות לשמור שם חפצו עד איזה זמן ולא יהיה רשות ליכנס כלל אלא שיוציא לו חפצו הוא תפ"י ורשות גמור ולא ניתן זה להאמר כלל לכן דיני ברור למעשה. ידידו, משה פיינשטיין.

- **Contradictions in Shulchan Aruch I**
- **Reader Survey 2013**
- **News & Links**

Contradictions in Shulchan Aruch I

Posted: 27 May 2013 11:05 PM PDT

By: Rabbi Ari Enkin

Is the Status of a Meal Determined by When the Meal Begins or When it Ends?

In OC 188:10, the Shulchan Aruch writes: "One who was still eating when Shabbat concluded should mention Shabbat in the Birkat Hamazon since the determining factor is the start of the meal. This is true for Rosh Chodesh, Purim, and Chanuka."

On the other hand, in OC 271:6, the Shulchan Aruch writes: "[If one concluded a meal as Shabbat began] one must mention Shabbat in the Birkat Hamazon." This seems to imply that the determining factor is the end of the meal.

[Indeed, in OC 271:6 the Rema notes that this contradicts what the Shulchan Aruch wrote previously. The Rema again asserts that the determining factor of a meal is when it began and therefore one does not mention Shabbat in the Birkat Hamazon in such an instance.]

Additionally, regarding a Purim meal which extends into the night, the Shulchan Aruch writes in OC 695:3: "If one's meal began during the day and continued into the night, one recites *"al hanissim"* in the Birkat Hamazon since the start of the meal is the determining factor. And some say that one should not recite it."

This seems to imply that the Shulchan Aruch is truly of the opinion that the start of the meal is the determining factor and that one should indeed recite *"al hanissim"* in this instance. This is based on the general rule that when the Shulchan Aruch makes one ruling, and then quotes another ruling with the introduction of "And some say", he is

inclined towards the first ruling. Indeed, the Rema writes that the first opinion is to be followed.

How do we reconcile these contradictions?

Some suggest that the Shulchan Aruch was truly unsure whether the status of a meal is determined by when it begins or when it ends. As such, the Shulchan Aruch essentially rules that one should always include all possible insertions into the Birkat Hamazon, since there is no harm in including an unnecessary insertion. (Magen Avraham 271:14).

Normative Ashkenazi practice is to consider the beginning of the meal the determining factor. As such, one who began a meal on Rosh Chodesh and concludes the meal after nightfall, should include *ya'aleh v'yavo* in the Birkat Hamazon (OC 188:10; Mishna Berura 188:34; Shevet Halevi 14:18).

It would be remiss, however, not to mention the major and frequently re-occurring halachic controversy of what to do in the event that one's *seudat shlishit* continues into Rosh Chodesh.

According to the Taz (OC 188:7) one should recite both *retzei* and *ya'aleh v'yavo* in the Birkat Hamazon. Although this seems to be self-contradictory (for it is simply not both Shabbat and Rosh Chodesh) many authorities are not bothered by this. (Be'er Moshe 1:5).

According to the Magen Avraham (188:18), if bread was eaten after nightfall, then only *ya'aleh v'yavo* should be recited. All authorities agree, however, that one should avoid eating bread after sunset, and certainly after nightfall, in which case one would only include *retzei* in the Birkat Hamazon. (Shulchan Aruch Harav 188:17; Mishna Berura 188:33; Shemirat Shabbat K'hilchata 17 note 35, 57 note 46).

In my humble opinion, I believe that only *retzei* should be recited since omitting *ya'aleh v'yavo* on Rosh Chodesh does not invalidate the Birkat Hamazon. So too, one's intention was to partake of a Shabbat meal, not a Rosh Chodesh one.